

Jak poprvé uchopit psaní vědecké práce (bakalářky)

Vítám tě u klidného povídání o tom, jak poprvé uchopit psaní vědecké práce – třeba bakalářky. Možná právě teď sedíš nad prázdnou stránkou a říkáš si, „*Kde vůbec začít?*“. Neboj, nejsi v tom sám. Psaní závěrečné práce je výzva pro každého, ale dá se zvládnout krok za krokem. Pojďme si pomalu a v klidu projít hlavní principy, abys mohl usnout s pocitem, že víš, jak na to.

Výběr tématu a výzkumné otázky

Úplně prvním krokem je výběr tématu. **Vhodné téma je první krůček k úspěchu** – pokud si zvolíš něco, co tě baví, psaní půjde mnohem lépe ¹. Když tě téma zajímá, výsledná práce bude působit svěžeji a autentičtěji. Naopak trápení se nezajímavým tématem by se odrazilo na kvalitě textu ¹. Zároveň si dej pozor, i super zajímavé téma může potrápit, **třeba když zjistíš, že o něm není dost zdrojů** ². Proto ještě než se definitivně rozhodneš, udělej **rychlou rešerši** – prozkoumej knihovnu, Google Scholar či jiné databáze, jestli k tématu existuje dostatek materiálů ³. Když žádné nenajdeš, možná bude lepší téma upravit nebo zúžit.

Jakmile máš nápad, zkus ho přetavit do **výzkumné otázky**. To je konkrétní otázka nebo problém, na který chceš v práci odpovědět. Je to vlastně **kompas pro celý tvůj výzkum** – pomáhá ti držet směr. Například široké téma „*Umělá inteligence v řízení firem*“ můžeš zúžit na otázku: „*Jak umělá inteligence ovlivňuje rozhodování manažerů ve středně velkých firmách?*“. Nebo k tématu „*Implementace ERP systému*“ položíš otázku: „*Byla implementace ERP systému X ve firmě Y úspěšná a naplnila očekávané přínosy po 5 letech?*“. Vidíš ten rozdíl – výzkumná otázka je konkrétní a **půjde na ni odpovědět** na základě tvého zkoumání. Často se také stanovuje **cíl práce** či hypotéza, což je předpokládaná odpověď na výzkumnou otázku. Už na začátku se vyplácí jasně formulovat **cíl/hypotézu a metodu práce** – prostě plán, co chceš zjistit a *jak* to budeš zjišťovat ⁴. Klidně si to sepiš do několika vět. Pomůže ti to ujasnit si, kam míříš.

Je úplně normální, že si tím nejsi jistý hned. Možná si říkáš: „*Co když moje otázka není dost chytrá nebo ji budu muset změnit?*“. Pravda je, že **během práce se otázka nebo hypotéza může trochu poupravit** – podle toho, na co přijdeš ve výzkumu ⁵. To vůbec nevádí, je to v pořádku ⁵. Důležité je nějak začít s jasným záměrem. **Nepřesný cíl nebo nejasně položená otázka patří mezi časté chyby**, kvůli nim pak práce působí zmateně a autor tápe ⁶. Takže si to raději hned na úvod srovnej – *o čem konkrétně píšeš a co chceš zjistit*.

Osnova a stavba práce

Dobře, máš téma i otázku. Dalším krokem je **osnova** neboli struktura práce. Představ si ji jako **plán stavby domu**. Nejdřív vybuduješ základy – to je úvod a teoretický rámec. Pak stavíš hrubou stavbu – kapitoly, kde řešíš praktickou část, analýzu nebo experiment. Nakonec nasadíš střechu – závěr, který celý dům (práci)

zakryje a spojí dohromady. Když má práce **řád**, to znamená promyšlenou osnovu a jasně daný cíl, nebude působit zmateně ⁶. Tobě se navíc bude psát lépe, protože budeš vědět, co do které části patří.

Typicky má odborná práce následující části: **Úvod**, kde představíš téma, motivaci a cíl (nebo výzkumnou otázku). **Teoretická část** (literární rešerše), kde popisuješ současný stav poznání – co zjistili jiní, jaké existují teorie, definice, modely atd. Poté **praktická/analytická část**, kde aplikuješ teorii na svůj problém – například provedeš vlastní výzkum, experiment, případovou studii nebo analýzu dat. Nakonec **Závěr**, kde shrneš zjištění a odpovíš na výzkumnou otázku. Někdy se používá i struktura IMRaD (Introduction, Methods, Results, Discussion) – hlavně u výzkumných studií – ale u bakalářky na FIS VŠE pravděpodobně bude kombinace teorie a praxe. Pro jistotu si projdi metodické pokyny své fakulty, abys věděl, co se od struktury čeká.

Důležité je, že osnova *není psaná ve kameni*. Je to živý plán. **Když během psaní zjistíš, že potřebuješ něco přidat nebo upravit, můžeš to v klidu udělat** ⁵. Například pokud ti z výsledků výzkumu vyplyne nečekané téma k rozebrání, prostě tomu věnuješ podkapitolu navíc. To je normální proces. **Mít osnovu ale brání tomu, aby ses úplně ztratil** – poskytuje ti kostru, které se držíš ⁶.

Je tu jedna šikovná rada: **Netrvej na tom, že musíš psát od začátku do konce postupně**. Klidně můžeš začít psát prostřední kapitolu, která se ti právě honí hlavou, a úvod necháš na později. Spousta lidí nechává **Úvod a Závěr až na konec**, protože teprve když dopracují hlavní část, jasně vědí, co v úvodu říct ⁷. Takže pokud tě zrovna blokuje první věta úvodu, přeskoč ji. Piš to, co se ti píše snadno – třeba metodiku nebo část teorie, kterou máš dobře načtenou. *Hlavní je psát*; postupně text doladíš.

Až budeš mít osnovu, zkus si k ní **přiřadit hrubé odhady stránek nebo času**. Například: literární přehled ~15 stran, metodika 5 stran, praktická část 20 stran, atd. To ti pomůže udržet proporce. Zároveň si **vytvoř časový plán** – rozvrhni si, co chceš mít hotové za měsíc, za tři měsíce atd. Klidně si dej menší úkoly: *“Do konce týdne sepišu podkapitolu 2.1”*. Plán tě udrží v tempu a pomůže psát *bez zbytečného stresu z blížícího se deadlinu* ⁸. S dobrým harmonogramem tě závěr semestru nezaskočí.

Vyhledávání zdrojů a práce s literaturou

K vědecké práci neodmyslitelně patří **práce se zdroji**. Nezalekni se toho. V podstatě jde o to, udělat si **rešerši literatury** – tedy najít si informace o tvém tématu a **systematicky si je uspořádat** ⁹. Představ si to jako **kreslení mapy**. Zjišťuješ, jaké ostrovy poznání už objevili jiní (kdo psal o podobném tématu, jaké mají výsledky) a kde jsou na mapě ještě bílá místa, do kterých můžeš přispět ty. Třeba najdeš, že zahraniční autoři už něco zkoumali, ale v českém prostředí to nikdo nedělal – to může být tvoje příležitost.

Začni u **dostupných zdrojů**: školní knihovna, digitální knihovny, Google Scholar, případně oborové databáze (IEEE, ACM pro informatiku apod.). Pro obecný přehled může posloužit i Wikipedia, ale **pozor** – *Wikipedia sama o sobě nesmí být citovaným zdrojem* ¹⁰. Ber ji jen jako rozcestník, odkud tě odkazy ve článku navedou na odbornější literaturu. **Budoucí absolvent VŠ by měl umět pracovat s odbornou literaturou** a nespolehat jen na náhodné weby ¹¹. Na internetu dnes najdeš ledacos, ale ne všechno je věrohodné. Články v impaktovaných časopisech, odborné knihy, sborníky konferencí – to jsou ty **primární zdroje**, které chceš citovat ¹². Ideálně využívej *přímé (primární) zdroje*, ne opis z druhé ruky ¹². Když třeba čteš v nějaké práci, že *„Smith (2010) tvrdí XYZ”*, lepší je dohledat si přímo toho Smitha (2010) a citovat jeho originál, než citovat tu sekundární práci. Samozřejmě, někdy to nejde (třeba je zdroj nedostupný), pak ocituješ sekundární, ale nemělo by to být často.

Určitě si **eviduj, co přečteš**. Doporučuji hned od začátku používat nástroj na správu literatury, třeba **Zotero** – je zdarma a velmi snadno se používá ¹³. Umožní ti ukládat si bibliografické záznamy ke všem článkům, knihám atd., dělat si v nich složky a poznámky, a hlavně pak **umí automaticky generovat citace a seznam literatury** ve správném formátu ¹³ ¹⁴. Zotero tím šetří spoustu času a chyb, které by vznikly při ručním psaní citací ¹⁵. Když si v něm rovnou zaznamenáš všechny zdroje, ušetříš si nervy při finišování – nebudeš muset pracně dohledávat, co všechno máš v textu citované. Další výhodou je, že díky tomu nevynecháš citaci a neuděláš nechtěný plagiát.

A co když najdeš hromadu zdrojů a nevíš, co s nimi? Nejprve prolístuj abstrakty a závěry, ať zjistíš, které jsou pro tebe opravdu relevantní. Nemusíš detailně číst úplně všechno, to by tě zahltilo. Nauč se *číst chytře*: například u knih mrkni do obsahu a rejstříku na klíčová slova k tvému tématu; u článků projdi úvod a závěr, jestli se trefují do tvé otázky. Dělej si poznámky, klidně v češtině, co je pro tebe podstatné. Postupně si tak vybuduješ přehled: **co už se ví, co se neví, kdo jsou hlavní autoři v oboru, jaké teorie a termíny používají**. Tohle všechno pak využiješ v teoretické části práce, kde ukážeš, že se v tématu orientuješ.

Je normální, že při rešerši narazíš na nové otázky a možná lehce upraviš směr práce. Třeba zjistíš, že původně zamýšlený *široký záběr* je potřeba zúžit, protože by to bylo nad možnosti bakalářky – pak prostě fokus zmenšíš. Nebo naopak objevíš zajímavý související problém, který stojí za zmínku. Práce se zdroji je trochu jako objevná cesta. **Validuj si u svého vedoucího**, jestli jdeš správným směrem – od toho tam je, aby ti poradil.

A ještě jedno důležité upozornění: **ověřuj si všechny informace**. Když něco najdeš online, zkontroluj, jestli to tvrdí i nějaký důvěryhodný zdroj. Každou převzatou myšlenku raději potvrď odbornou citací ¹¹. Například pokud někde čteš statistiku o úspěšnosti ERP implementací, nespolehej jen na blog, zkus najít oficiální studii nebo report. Tím jednak zvýšíš kvalitu své práce a jednak se **vyhneš šíření nepřesností**.

Postupné psaní a udržení klidu

Teď se pojďme pobavit o **procesu psaní**. Představuješ si, že ideální autor sedne a v kuse napíše 40 stran? Tak to vůbec. Psaní je **postupný proces** a zahrnuje hodně úprav. Ze začátku možná cítíš respekt – máš napsat svůj první velký odborný text. Úplně běžné jsou pocity typu: „*Co když na to nemám? Co když to nebude dost dobré?*“. Rád bych tě uklidnil: **tyto obavy má skoro každý** na začátku a během psaní. Není to známka neschopnosti, ale spíš toho, že ti na práci záleží. Klíčem je nenechat se strachem zastavit. Pojď psát **po malých krůčcích**.

Zkus si vytvořit **rituál nebo návyk**: třeba každé odpoledne si sedneš na hodinku k psaní. I kdybys napsal jen odstavec, počítá se to. Kdykoli napíšeš pár vět, jsi o kus dál než předtím. První verze textu **nesmí být dokonalá** – a ani nebude. A to je v pořádku. Profesionální autoři přepisují své texty klidně pětkrát, než jsou spokojeni. Takže se nestresuj, když ti formulace nepřijdou elegantní hned napoprvé. *Nejdřív dostat myšlenky na papír, pak je pilovat*. Říká se, že psaní je z velké části **přepisování** – úpravy a ladění textu. To přijde potom. Nejprve si dovol psát *svobodně*, bez autocenzury. Klidně piš „co víš“, jako kdybys to vysvětloval kamarádovi ústně, a teprve potom text začni formálně upravovat do odbornější podoby.

Abys předešel vyhoření, **dělej si pravidelné přestávky**. Nemusíš u počítače sedět 10 hodin v kuse – to bys se vyčerpal a kreativita by stejně klesla. Dej si pauzu, protáhni se, projdi se. Uvidíš, že *spousta myšlenek se ti během odpočinku rozleží a k práci se vrátíš s čistou hlavou* ¹⁶. Někdy tě při večerní procházce může

napadnout řešení problému, se kterým sis lámal hlavu celé dopoledne. Mozek pracuje na pozadí, i když zrovna nepíšeš. Takže odpočinek je *součástí psaní*, ne nepřítel.

Neboj se požádat o pomoc nebo radu, když si nejsi jistý. Od toho máš vedoucího práce – můžeš mu poslat osnovu ke schválení, můžeš s ním konzultovat výzkumné otázky, metodiku atd. Nebo se poraď s kolegy studenty, kteří už třeba píšou taky – vzájemná podpora hodně znamená. Někdy pomůže i to, že si o svém tématu s někým popovídáš nahlas; utřídíš si tak myšlenky.

Taky **průběžně zálohuj** svoji práci – ukládej si soubory mimo počítač (např. na cloud nebo externí disk). Nechci malovat čerta na zeď, ale až příliš často slyšíme hororové historky o ztrátě diplomky kvůli pádu disku nebo ukradenému notebooku těsně před odevzdáním. Tak ať se ti tohle vyhne. Když budeš mít data bezpečně uložená na více místech, budeš mnohem klidnější.

Běžné chyby a jak je řešit v klidu

Pojďme si teď **zvalidovat pár obav a podívat se na časté chyby**, kterých se studenti dopouštějí – a hlavně, jak je v klidu řešit.

Chyba 1: Špatně zvolené téma. – O tom už byla řeč. Pokud zjistíš, že tě téma nebaví nebo na něj nejsou zdroje, **není ostuda konzultovat změnu tématu** s vedoucím. Lepší upravit zadání včas, než se trápit. Vedoucí raději uvidí kvalitní práci na trochu upravené téma, než slabou na původní, které nešlo zpracovat.

Chyba 2: Nejasný cíl, chybějící osnova. – Když práce **nemá jasný cíl a strukturu, působí zmateně** a autor ztrácí nit ⁶. Řešení: Vždy se na chvíli zastav a odpověz si: „*Co je hlavní myšlenka, kterou chci předat?*“ a „*Jak ji logicky rozčlením do kapitol?*“. Když tohle máš, všechno ostatní jde líp. Pokud tě v průběhu napadne něco mimo plán, zeptej se: *Patří to sem, nebo mě to odvádí stranou?* Osnova je tvůj mantinel, aby ses držel tématu.

Chyba 3: Odkládání psaní (prokrastinace). – Velmi rozšířený nešvar. Termín odevzdání daleko, tak na práci skoro nesáhneš... a najednou zbývá měsíc a **panika**. Řešení: Zkus si udělat z psaní rutinu, napiš aspoň něco každý týden. I malý pokrok je pokrok. Když se přistihneš, že už uklížíš i šuplíky, jen abys nemusel psát, dej si limit: „*O.K., otevřu dokument a 15 minut budu něco psát.*“ Po 15 minutách můžeš přestat – často ale zjistíš, že jakmile začneš, už se rozepíšeš. Také pomáhá domluvit si **dílčí deadliney** – třeba si řekni vedoucímu, že mu pošleš první dvě kapitoly do konkrétního data. Bude tě to motivovat to skutečně napsat.

Chyba 4: Strach ze špatného textu (perfekcionismus). – Ten je příbuzný prokrastinace. Když máš pocit „*napišu to blbě, radši to pořád odkládám*“, uvědom si, že **první verze má být nedokonalá**. Od toho pak máš revize. Nikdo to nenapiše napoprvé geniálně. Raději měj *nějaký* text, který můžeš vylepšovat, než prázdnou stránku. Až dopíšeš draft, nech ho odležet a pak se na něj podívej novými očima – uvidíš, že spoustu věcí sám zlepšíš. Nebo popros kamaráda, ať si to přečte a dá ti zpětnou vazbu. Kritika není konec světa; pomůže ti vyrůst.

Chyba 5: Opomenutí citování a hrozba plagiátorství. – Někdy ve spěchu zapomeneš ocitovat odstavec, který jsi převzal, nebo si myslíš, že parafrázovat už není potřeba citovat. Velký omyl. **Vždy uváděj zdroj myšlenky, která není tvoje vlastní** – i když ji nepřebereš doslova. Škola tvou práci stejně **prožene antiplagiátorským systémem** ¹⁷, takže by se na případné shody přišlo. Když cituješ poctivě, nemusíš se bát. Pomůže ti, jak už bylo zmíněno, zapisovat zdroje průběžně, ideálně do manažeru literatury (Zotero apod.). Taky se vyvaruj

kopírování celých odstavců z cizích prací, i kdybys je ocitoval – práce má ukázat tvé porozumění, takže preferuj *parafráze* (vlastními slovy shrnuté myšlenky s odkazem). Přímé **citace používej střídmdě**, jen když je to opravdu výstižné formulovat originálem (a i tehdy jen pár vět) ¹⁸. Obecně přímých citací by nemělo být víc než třeba 5–10 % práce – zbytek má být tvůj komentář a propojení informací.

Chyba 6: Příliš familiární nebo naopak komplikovaný styl. – V odborném textu se nepíše „já si myslím“ ani „naše společnost zjistila“ (pokud tedy zrovna necituješ sebe v reflexi). Drž se odborného, ale **srozumitelného jazyka**. Nemusíš používat přehnaně složitá souvětí a cizí slova jen pro efekt. Naopak, ceněná je **jasnost a logická struktura**. Když použiješ odborný termín, vysvětli ho (třeba v poznámce pod čarou nebo v textu, pokud je to něco, co čtenář nemusí znát). Vyhni se hovorovým výrazům a emotivním slovům. Píšeš objektivně, i když téma může být kontroverzní. To všechno ale neznamená, že by text měl být suchý – klidně může být čtivý, jen formální.

Chyba 7: Ignorování formálních náležitostí. – Každá škola i fakulta má své **směrnice** pro formální úpravu práce. Sem patří například požadavky na strukturu titulního listu, prohlášení o původnosti, členění obsahu, číslování kapitol, citace a bibliografii, přílohy, atd. Tyto pokyny si určitě sežeň (většinou jsou na webu fakulty) a **dodrž je**. Je škoda ztratit body za formální nedostatky, které se dají snadno ohlídat. Například na FIS VŠE budeš možná používat citační normu ČSN ISO 690 (česká norma) – zjisti si to a podle toho formátuj citace. **V žádném případě by neměly chybět citace v textu a přehledný seznam literatury** ¹⁹. Také různé grafy, diagramy či tabulky mohou práci oživit a dát jí plusové body ²⁰, pokud se hodí k tématu. Naopak text plný překlepů a pravopisných chyb dokáže i výbornou práci znehodnotit ²⁰. Proto **v závěru věnuj čas pečlivé korektuře** – projít celou práci po sobě, zkontrolovat pravopis, formátování odstavců, číslování obrázků, prostě detaily. Když si nejsi jistý gramatikou, požádej třeba kamaráda češtináře o pomoc ²¹. Čerstvý pohled od někoho dalšího odhalí chyby, které ty už přehlížíš.

Jak vidíš, většina chyb se dá **řešit s chladnou hlavou**. Když ji uděláš, nezhroutí se svět – důležité je se z ní poučit. Psaní závěrečné práce je proces učení se; nikdo to napoprvé nedělá bez chybičky. Buď na sebe laskavý. Kdykoli cítíš stres, zkus se na chvíli zastavit, zhluboka nadechnout a připomenout si: „*Tohle zvládnou, krůček po krůčku.*“ Klidná mysl se pak líp soustředí na hledání řešení.

Užitečné nástroje a jak je bezpečně využít

Dnešní studenti mají k dispozici spoustu šikovných nástrojů. Mohou velmi pomoci – jen je potřeba **používat je chytře a bezpečně** (tj. tak, aby ti práce opravdu pomohly a neublížily). Pojdme zmínit ty nejpopulárnější: **ChatGPT (AI chatbot), Zotero, Google Scholar**, případně **Overleaf** a další.

ChatGPT – možná tě napadlo: „*Mohl by za mě část té práce napsat AI?*“. Teoreticky umí ChatGPT vygenerovat text na leccos, ale **jeho výstupy vyžadují důkladný lidský dohled, revizi a často i „polidštění“**, aby byly akademicky správné ²². ChatGPT občas fabuluje (tzv. *halucinuje*), může si vymyslet zdroje nebo fakta. **Nikdy proto neber jeho odpovědi jako hotové a správné** – vždy je ověřuj. Jak ho tedy využít pozitivně? Třeba na **generování nápadů** a hrubých osnov. Můžeš se ho zeptat na přehled nějakého tématu – „*ChatGPT, jaké jsou hlavní výhody a nevýhody zavedení AI do řízení podniku?*“ Dostaneš možná slušný výčet bodů, které tě inspirují, *ale* ty si je pak musíš ověřit ve zdrojích. ChatGPT může posloužit i jako takový *zkoušející*: nech si od něj položit otázky k tvému tématu, zjistiš, jestli máš mezery. Také umí vysvětlit složitý koncept jednodušeji, když tápeš – třeba statistickou metodu ti „přeloží“ do srozumitelné řeči. Někteří studenti ho využívají na **kontrolu gramatiky a stylu** – vložíš odstavec a poprosíš o vylepšení formálního stylu. I tady ale opatrně: kontroluj, co ti vrátí, jestli to dává smysl a nic důležitého to nezměnilo.

Co **nedělat**: zadat „Napiš mi bakalářku o XY“ a pak to odevzdat. Takový text by *neodpovídal tvému stylu a nejspíš by neobstál*, navíc by to nebyla tvoje práce. **Eticky i prakticky je špatně nechat všechno na AI**. Jednak se tím nic nenaučíš a jednak rizikuješ průšvih při obhajobě, protože práci nebudeš opravdu rozumět. Navíc existují algoritmy a postupy, jak rozpoznat AI-generovaný text. Situace se sice vyvíjí a školy to různě řeší, ale nespolehej na to, že to “nikdo nepozná”. Hlavně – *neochudí se o ten proces učení*. Cílem závěrečné práce není jen mít dokument, ale projít si tím procesem od výzkumu, přes psaní až po obhajobu – to tě připraví na reálné výzvy v praxi.

Shrnuto, **ChatGPT ber jako asistenta, ne jako autora**. On ti může poradit, nabídnout nový úhel pohledu nebo formulaci, ale **konečné pero držíš ty**. Pokud ho používáš, **dej mu jasné pokyny a pak pečlivě kontroluj každý jeho výstup** – ověř fakta, upřesni formulace, uprav do svého stylu ²³. Buď připraven generovaný obsah **podstatně upravovat a revidovat, aby odpovídal akademickým standardům** ²³. Když tohle dodržíš, může ti AI nástroje ušetřit čas (třeba při hledání literatury – existují i specializované AI jako Elicit nebo Semantic Scholar na vyhledávání studií). Ale vždy platí: *myšlení za tebe žádná AI neudělá*. Ber ji jako chytrý vyhledávač a pomocníka, ne jako mozky celého projektu.

Zotero – o něm už jsme mluvili v části o literatuře. Je to tvůj spolehlivý průvodce světem citací ²⁴. Umí ukládat záznamy jedním kliknutím z prohlížeče, organizovat je do složek, sdílet s ostatními a hlavně generovat citace a bibliografii ve formátu, který potřebuješ ¹³ ¹⁴. Výrazně tím **zjednodušuje a zrychluje proces citování** – ruční psaní citací je zdlouhavé a náchylné k chybám, Zotero to automatizuje a minimalizuje riziko omylu ¹⁵. Navíc je zdarma, na rozdíl od některých placených manažerů, a funguje fakt výborně. Pokud jsi to ještě nepoužíval, investuj hodinku do nastavení Zotera – stáhni si ho a zkus si uložit pár zdrojů, vytvořit z nich seznam literatury. Budeš nadšený, jak to šlape.

Overleaf / Microsoft Word a školní šablony – Formátování práce může zabrat spoustu času, proto je chytré využít **oficiální šablony**. Mnohé školy je poskytují. Například na FIS VŠE existuje **LaTeX šablona na Overleafu** pro bakalářky/diplomky ²⁵. To je skvělá věc, protože do ní jen doplníš svůj text a formát (písmo, okraje, číslování nadpisů atd.) už je přednastaven správně. Pokud neovládáš LaTeX, nezoufej – někdy mívají šablony i ve Wordu. Koukej se po *mustru*, který škola nabízí, a používej ho ²⁶. Panevropská univerzita ve svých doporučeních třeba radí: „*Pokud je to možné, pište práci v přednastaveném dokumentu (mustr) od školy a ideálně online, aby se průběžně ukládal.*“ ²⁶. Online prostředí může být právě Overleaf (což je on-line LaTeX editor), nebo klidně Google Docs/OneDrive Word – hlavně aby se ti nic neztratilo. Šablona ti pomůže dodržet požadované formátování bez trápení. Nastaví správnou podobu titulní stránky, čestného prohlášení, styl nadpisů, číslování stránek atd. Tím pádem se ty můžeš soustředit na obsah a neřešit, jestli máš dobře odsazené odstavce. Určitě tedy **prostuduj pokyny k formální úpravě** a co můžeš, to převeźmi z hotového vzoru práce.

Google Scholar a další vyhledávače – Google Scholar asi znáš, je to skvělý pomocník pro hledání akademických článků napříč obory. Umí řadit výsledky podle citovanosti, najde PDF, když jsou volně dostupné. Můžeš v něm zkusit zadat klíčová slova k tvému tématu v češtině i angličtině a uvidíš relevantní literaturu. Další je třeba **Microsoft Academic** (podobný Scholaru), nebo specializované databáze dle oboru. **Theses.cz** ti umožní prohledávat závěrečné práce z českých univerzit – to se hodí, když chceš vidět, jak psali lidi na podobné téma (ale samozřejmě *opět platí*, že slouží jen pro inspiraci, neopisovat!). Občas pomůže i prostý Google, zejména pro praktické věci (třeba jak funguje určitá technologie), ale u něj dvojnásob platí ověřování zdrojů.

Poslední nástroj, co zmíním, je **Odevzdávárna/Turnitin** – což nejsou tak úplně pomůcky pro tebe při psaní, ale spíš pro kontrolu. Některé školy dávají studentům možnost projet si práci antiplagiátorem nanečisto. Pokud tu možnost máš, využij ji – uvidíš, jestli ti někde nevyskakuje nechtěná shoda s cizím textem. Když ano, můžeš tu pasáž ještě přeformulovat a lépe ocitovat. Budeš pak klidnější při odevzdání.

Závěrem: udrž klid a motivaci

Blížíme se k závěru našeho povídání. Možná si teď říkáš: „*Je toho hodně, zvládnou to vůbec?*“. Věř, že **zvládneš**. Psaní bakalářky je jako běh na dlouhou trať – ze začátku se cíl zdá daleko, ale vytrvalým postupem se k němu dostaneš. Důležité je **nezastavit se**. Když přijde krize (a ona asi nějaká přijde, to je normální), vzpomeň si, proč to děláš. Budeš mít na konci **výsledek, na který můžeš být hrdý** – svůj vlastní odborný text. A taky si uvědom, že cílem není světoborný objev. Od bakalářky se čeká, že ukážeš schopnost samostatně zpracovat odborné téma, **ne že vyřešíš globální problém**. Tak na sebe nebuď přehnaně přísný.

Mysli i na **své zdraví a pohodu**. Dávej si odměny za splnění milníky – třeba po dopsání kapitoly si dopřej něco příjemného (dobrou večeři, výlet apod.). Udržuj kontakt s kamarády, i když máš hodně práce – krátké vypořádání se o strastech psaní u kávy dokáže zázraky. A hlavně, **pokud tě přepadne úzkost nebo pochybnosti, zkus se na chvíli zastavit**. Zhluboka dýchej a připomeň si, kolik už jsi toho dokázal. Každá stránka, co jsi napsal, je posun vpřed.

Na úplný závěr si zkus představit, jak bude vypadat **obhajoba** – sedíš tam, svou práci máš hotovou a odevzdanou, povídáš o ní komisi. Ta představa možná děsí, ale zkus ji změnit: představ si, že o svém projektu mluvíš s nadšením, protože jsi do něj dal kus sebe a fakt tomu rozumíš. Komise se ptá a ty odpovídáš, protože kdo by měl znát tu práci líp než ty, co ji psal? *Vždyť ty budeš tím odborníkem na své téma!*

Celé psaní závěrečné práce je ve finále **proces sebepoznání a růstu**. Naučí tě odborně komunikovat, plánovat si práci, překonávat překážky. A to jsou cenné dovednosti do budoucna. Takže i když je to teď místy stres, věř, že výsledkem nebude jen titul před jménem, ale i tvůj osobní rozvoj.

Teď ještě slíbený stručný přehled, co jsme probrali, ve formě návrhu osnovy podcastu a závěrečného checklistu. Můžeš si to projít a ujasnit v hlavě, co si z toho odnést.

Návrh osnovy podcastu (20–25 minut)

1. **Úvod (cca 2 min)** – Přivítání posluchače, empatické uznání jeho obav („*možná teď tápeš, jak začít, to je normální...*“). Stručně nastínit, o čem podcast bude (principy psaní, tipy, uklidnění stresů).
2. **Volba tématu a výzkumná otázka (cca 3 min)** – Povídání o výběru tématu, proč je důležité vybrat zajímavé a zvládnutelné téma. Rada udělat předběžnou rešerši zdrojů, příklad širokého vs. úzkého tématu. Vysvětlení, co je výzkumná otázka, hypotéza, cíl – proč to formulovat na začátku. Uklidnění, že případná úprava cíle během práce je v pořádku.
3. **Struktura a osnova práce (cca 3 min)** – Přirovnání práce ke stavbě domu (základ = úvod, teorie; stavba = hlavní kapitoly; střecha = závěr). Vyjmenování běžných částí (úvod, teorie, metodika, analýza, závěr). Tip: vytvořit si osnovu a držet se jí, ale být připraven na menší změny. Zmínka, že úvod se často píše až nakonec – takže postup psaní nemusí být lineární.
4. **Hledání zdrojů a práce s literaturou (cca 3 min)** – Rešerše jako mapa terénu (metafora). Kde hledat zdroje (knihovna, Google Scholar, databáze, theses.cz). Důraz na kvalitu zdrojů, varování před

Wikipedií jako primárním zdrojem. Rada zapisovat si literaturu průběžně, používat nástroje jako Zotero. Validace pocitu zahlcení: je normální mít chaos v informacích zpočátku, ale postupně si to sedne.

5. **Proces psaní a time management (cca 2 min)** – Doporučení psát postupně, po částech. Nastavit si dílčí cíle a harmonogram, abych se vyhnul shonu na poslední chvíli. Rada dělat si pauzy a odpočinek (metafora: jako sval, i mozek potřebuje regeneraci). Validace prokrastinace: „*možná se ti někdy nebude chtít, zkus napsat aspoň odstavec...*“. Uklidnění, že první verze může být nedokonalá.
6. **Praktické příklady z praxe (cca 2 min)** – Krátké příběhové vsuvky: například student píšící o AI v podnicích – jak postupoval (nejdřív nastudoval AI v managementu, pak udělal rozhovory ve firmách, nakonec formuloval doporučení) ²⁷. Další příklad: studentka navrhující informační architekturu webu – teoreticky nastudovala zásady UX a pak navrhla konkrétní vylepšení pro reálný e-shop ²⁸. Tyto minipříběhy ilustrují, že každý obor má své specifika, ale postup (řešení, aplikace, závěr) je podobný.
7. **Časté chyby a jejich řešení (cca 3 min)** – Rekapitulace typických chyb: odkládání, nejasný cíl, příliš široké téma, špatné citace, formální chyby. U každé chyby připomenout v klidu řešení (např. nemáš-li osnovu – rychle ji doplň; odkládáš – rozděl úkoly; bojíš se, že text není perfektní – uvědom si, že od toho jsou revize, atd.). Zdůraznění, že chyby k procesu patří a dají se opravit.
8. **Nástroje a technologie (cca 2 min)** – Stručně představit nástroje: Zotero (citace), ChatGPT (inspirace s opatrností), Overleaf/šablony (formátování), Google Scholar (hledání). Důraz na **bezpečné použití**: AI jako pomocník, ne autor; citace generovat správně; šablony využít, ať se netrápíš s formou. Tahle část posluchači připomene, že si může práci ulehčit moderními nástroji, ale musí je použít správně.
9. **Udržení motivace a duševní pohody (cca 2 min)** – Povzbuzení posluchače do finišu. Rady typu: odměňuj se za pokroky, představuj si úspěšnou obhajobu, mluv o svém tématu s okolím pro udržení nadšení. Validace stresu: „*Je normální cítit tlak, ale zkus vnímat i to, co ses naučil a jak rosteš.*“. Zdůraznění, že nejde jen o výsledný text, ale i o zkušenost, kterou získá.
10. **Závěr a rekapitulace + checklist (cca 3 min)** – Shrnutí hlavních myšlenek v pár větách pro uklidnění („*Dnes jsme si řekli, že...*“). Poté přečíst klidným tempem revizní checklist – několik bodů, které si posluchač může odškrtnout před odevzdáním práce (jako připomínku, na co nezapomenout). Rozloučení pozitivně („*Držím palce, máš to ve svých rukou a věřím, že to dokážeš!*“).

Revizní checklist (klidné shrnutí na závěr)

- **Mám jasně vymezené téma a formulovanou výzkumnou otázku?** (Vím přesně, na co má má práce odpovědět a proč je to důležité.)
- **Definoval/a jsem cíl práce a případně hypotézy?** (Stanovil jsem si, čeho chci dosáhnout, co ověřit nebo vyvrátit.)
- **Mám připravenou osnovu a koncept struktury práce?** (Rozvrhl/a jsem si logické členění kapitol a podkapitol, aby text měl řád a směr.)
- **Provedl/a jsem důkladnou literární rešerši?** (Zjistil jsem, co už bylo k tématu publikováno, našel relevantní zdroje a zmapoval terén ¹. Všechny důležité pojmy a teorie mám podloženy literaturou.)
- **Pracuji s kvalitními zdroji a správně cituji?** (Používám primární odborné zdroje – knihy, články – namísto wikipedie nebo populárních webů ¹⁰. Každou převzatou myšlenku jsem označil odkazem na zdroj. Seznam literatury mám průběžně aktualizovaný.)
- **Držím se plánovaného postupu psaní?** (Píšu pravidelně po částech, nenechávám vše na poslední chvíli. Mám harmonogram a ten realisticky naplňuji ⁸. Když nestíhám, upravím plán a případně informuji vedoucího.)

- **Kontroluji po sobě text průběžně?** (Každou kapitolu si po napsání pročítám. Dávám pozor na srozumitelnost, logickou návaznost i jazykové chyby. Nečekám až na úplný konec se všemi úpravami.)
- **Využil/a jsem nástroje efektivně, ale s rozumem?** (Zotero nebo jiný manažer mi pomáhá s citacemi. Pokud používám ChatGPT či AI, tak jen k dílčím úkolům – nenechávám ho psát za mě celé pasáže – a všechnu jeho pomoc ověřuji ²² . Dodržel jsem etická pravidla a školní pokyny ohledně AI. Šablonu nebo styl práce mám správně nastavenou, případně využívám školní template ²⁶ .)
- **Nezapomněl/a jsem na formální náležitosti?** (Zkontroloval jsem titulní stranu, prohlášení, abstrakt, klíčová slova, číslování stránek, obsah, přílohy – vše podle požadavků fakulty. Citace odpovídají požadovanému stylu. Grafy/tabulky mají popisky. Práce celkově vypadá upraveně a jednotně.)
- **Provedl/a jsem finální korekturu a kontrolu originality?** (Po dokončení jsem celou práci ještě jednou v klidu přečetl, opravil drobné chyby či nejasnosti. Ideálně jsem dal text přečíst i někomu dalšímu. Ujistil jsem se, že v práci nezůstaly pasáže nápadně podobné cizím textům – případně jsem je přeformuloval. Pokud mám možnost, projel jsem práci antiplagiátorským softwarem na zkoušku.)
- **Mám zálohovanou aktuální verzi práce na bezpečném místě?** (Uložil jsem si práci i mimo svůj počítač pro jistotu – například na cloud nebo externí disk.)
- **Jdu do finišu s tím, že jsem udělal maximum, a zbytek v klidu doladím.** (Uvnitř sebe vím, že práce nemusí být absolutně dokonalá, ale je poctivě udělaná. Na obhajobu se připravím a půjdu tam s vědomím, že danému tématu rozumím.)

Nakonec se zhluboka nadechni – pokud sis mohl v většině bodů odškrtnout *“splněno”*, jsi připraven. A pokud ne, nevadí: víš teď, na co se zaměřit. Přeji ti, ať psaní své první velké odborné práce zvládneš v pohodě. Pamatuji, **nejde to najednou, ale krůček po krůčku to dokážeš**. Hodně štěstí! ⁵ ¹⁶

---

¹ ² ³ ⁵ ⁶ ⁸ ¹¹ ¹⁹ ²⁰ ²¹ Nejčastější chyby u bakalářské a diplomové práce a jak se jim vyhnout | SeminarkyZa1

<https://www.seminarkyza1.cz/nejcastejsi-chyby-u-bakalarske-a-diplomove-prace/>

⁴ ⁷ ⁹ ¹⁰ ¹² ¹⁷ nf.vse.cz

<https://nf.vse.cz/wp-content/uploads/page/1069/Opatreni-dekana-c.2-Nova-Metodika-NF.pdf>

¹³ ¹⁴ ¹⁵ ²⁴ Zotero: Váš Spolehlivý Průvodce ve Světě Citace.

<https://www.diplomovapomoc.com/post/zotero-v%C3%A1%C5%A1-spolehliv%C3%BD-pr%C5%AFvodce-ve-sv%C4%9Bt%C4%9B-citac%C3%AD>

¹⁶ ¹⁸ 12 tipů, jak napsat bakalářskou nebo diplomovou práci - naformatuj.cz

<https://www.naformatuj.cz/tipy-bakalarska-diplomova-prace-formatovani-43.php>

²² ²³ Může ChatGPT psát výzkumné práce? Vše, co potřebujete vědět | Nejjistitelná umělá inteligence - Blog

<https://undetactable.ai/blog/cs/muze-chatgpt-psat-vyzkumne-prace/>

²⁵ Thesis FIS, University of Economics, Prague - Overleaf, Online LaTeX editor

<https://cs.overleaf.com/latex/templates/thesis-fis-university-of-economics-prague/kcyzvtmppfqd>

²⁶ Jak má vypadat dobrá bakalářská práce? - Panevropská univerzita

<https://www.peuni.cz/blog/jak-ma-vypadat-bakalarska-prace/>

27 Využívání nástrojů umělé inteligence a jejich vliv na řízení podniku - Vysokoškolské kvalifikační práce - Vysoká škola ekonomická v Praze

https://vskp.vse.cz/93653_vyuzivani-nastroju-umele-inteligence-a-jejich-vliv-na-rizeni-podniku??page=53

28 Information architecture and content design for sports e-shop - Theses

<https://vskp.vse.cz/english/89640>